
Стешенко Т. В., доцент кафедри державного будівництва Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Болдирєв С. В., доцент кафедри державного будівництва Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Адаптація виборчого законодавства України до виборчого законодавства Європейського Союзу: стан, проблеми та перспективи

У статті проаналізовано стан нормативно-правового та організаційного забезпечення реалізації адаптації виборчого законодавства, винайдено основні недоліки процедури проведення адаптації в Україні, запропоновано підходи для сприяння цьому процесові з боку органів державної влади та шляхи їхнього усунення. Розкрито поняття «правова адаптація», її зміст. Визначені основні напрями подальшого проведення адаптації виборчого законодавства.

Ключові слова: *правова адаптація, адаптація виборчого законодавства України, вибори, законодавство ЄС.*

Мета статті. Питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу стосовно різних державно-правових явищ було змістом багатьох науково-дослідних праць

вчених різних фундаментальних та галузевих наук. Тому метою цієї статті є продовження наукового дослідження даної проблеми в аспекті саме виборчого законодавства.

Постановка проблеми. Інтеграція України до Європейського Союзу є одним з її основних зовнішньополітичних пріоритетів. Стратегічною метою держави проголошено повноправне членство в ЄС. Ключовим елементом успішної інтеграції України до ЄС є досягнення певного рівня узгодженості національного законодавства з правовими нормами Євросоюзу. Керівництво держави проводить роботу з метою систематизації заходів щодо інтеграції України в європейський правовий простір, забезпечує розробку і прийняття всіх без виключення нормативно-правових актів у відповідності до стандартів права ЄС. Необхідно підкреслити, що зараз проводиться робота по адаптації чинного виборчого законодавства.

Однією з форм реалізації завдань по адаптації законодавства є співпраця України з міжнародними організаціями, ефективне двостороннє співробітництво тощо. Показовим в цьому плані є членство України в Раді Європи. Конвенції цієї організації встановлюють спільні стандарти Ради Європи та ЄС. Україною ратифіковано ряд конвенцій цієї організації. Сьогодні в Україні є ряд інституцій, що забезпечують адаптацію законодавства України до законодавства ЄС. До них відносяться Верховна Рада України (здійснює законодавчу діяльність); Комітет з питань європейської інтеграції (здійснює політичний діалог з парламентарями ЄС); підкомітет з адаптації законодавства (забезпечує вироблення пропозиції щодо адаптації законодавства; реалізує галузеву співпрацю); Президент України (реалізує керівництво адаптацією законодавства в контексті інтеграційного процесу); Кабінет Міністрів України (планування, координація та контроль за нормотворчою діяльністю органів виконавчої влади); міністерства, центральні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування (здійснюють реалізацію галузевого співробітництва України та ЄС, імплементація УПС; заходи щодо поглиблення інтеграції України до ЄС).

Наближення українського законодавства до правової системи ЄС дозволяє виявити ті проблеми, що постали перед

Україною і запропонувати підходи до підвищення ефективності цього процесу. Слід зазначити, що адаптація українського законодавства до законодавства ЄС відбувається на фоні правової реформи в Україні. Держава повинна створювати нове законодавство, у відповідності до міжнародних принципів і стандартів. Зрозуміло, що Україні також потрібно враховувати економічні, політичні та соціальні наслідки прийняття відповідних актів законодавства, адаптованих до вимог законодавства ЄС.

Формування правового поля держави є тривалим соціальним процесом, що органічно пов'язаний із змінами у всіх інших сферах життя суспільства. Штучно прискорити цей процес неможливо, але потрібно створити йому режим найбільшого сприяння.

Залучення іноземних експертів, максимальне використання технічної допомоги ЄС щодо адаптації українського законодавства поглиблення співпраці з міжнародними організаціями (РЕ, ОБСЄ), все це допоможе нашій державі в реалізації питань адаптації законодавства, в тому числі і виборчого.

Необхідно також розширити і поглибити наукові дослідження проблем адаптації та забезпечити впровадження наукових рекомендацій з цих питань у реальну практику. Дослідницькі інститути, наприклад, можуть співпрацювати з ними для допомоги при прийнятті рішень серйозної політичної природи і надавати допомогу при вирішенні суперечливих питань, що призведе до вироблення більш чітких і коротких формулювань в головних документах. Тому вкрай необхідно розробити нові процедури, які будуть націлені на співпрацю з конкретними експертами по різних групах. Кваліфіковану наукову допомогу оказують працівники Науково-дослідного інституту державного будівництва і місцевого самоврядування. При цьому також необхідно вивчати досвід зарубіжних країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні актуальні проблеми безпосередньої демократії, народовладдя, проблематику міжнародних виборчих стандартів, різні аспекти правового регулювання виборів, дії виборчого законодавства досліджували В. Д. Бабкін, М. О. Баймуратов, Ф. Г. Бурчак,

І. П. Бутко, Р. К. Давидов, В. М. Кампо, Р. П. Князевіч, М. І. Козюбра, В. В. Копейчиков, М. І. Корнієнко, Б. Я. Кофман, Л. Т. Кривенко, М. І. Малишко, П. Ф. Мартиненко, В. В. Медведчук, В. Ф. Мелашенко, О. М. Мироненко, Г. О. Мурашин, Нгуен Ань Туан, Н. Р. Ніжник, М. П. Орзіх, В. Ф. Погорілко, П. М. Рабінович, А. О. Селіванов, С. Г. Серьогіна, В. Ф. Сиренко, М. І. Ставнійчук, А. П. Таранов, В. Я. Тацій, Є. А. Тихонова, Ю. М. Тодика, В. Л. Федоренко, О. Ф. Фрицький, В. В. Цветков, М. В. Цвік, П. Ф. Чалий, В. М. Шаповал, Ю. С. Шемшученко, Н. Г. Шукліна, Л. П. Юзьков, А. І. Ющик, В. Д. Яворський та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перед тим, як розглядати адаптацію виборчого законодавства до законодавства ЄС, звернемо увагу на правову адаптацію, її зміст.

Поняття адаптація вживається в сучасній науковій літературі, бере початок від латинського *adaptare* – пристосувати, налагоджувати, влаштовувати [1].

Зміст адаптації розкривається такими допоміжними термінами як:

- а) адаптування – власне процес адаптації;
- б) адаптованість – стан організму в результаті успішного здійснення цього процесу;
- в) адаптивний цикл – сукупність процесів від початкового стану організму і до кінцевого;
- г) адаптивний ефект – відмінності в стані організму до початку і завершення процесу адаптації;
- д) адаптивна ситуація – конкретний момент взаємодії організму та середовища, що відображає необхідність адаптивних перебудов [6].

У міжнародному праві адаптація є процесом приведення національного законодавства до міжнародних норм і стандартів шляхом прийняття нових (адаптаційних) нормативно-правових актів, укладання або приєднання до міжнародних договорів.

Отже, правова адаптація представляє собою процес розробки і прийняття нормативно-правових актів та створення умов для їх належного впровадження і застосування з метою посту-

пового досягнення повної відповідності національного права міжнародному.

Правова адаптація має такі форми:

1) наближення – процес прийняття, внесення змін чи скасування правових норм з метою наближення положень національного законодавства до положень міжнародного права створення належних умов імплементації правового порядку Європейського Союзу;

2) координація – процес узгодження тієї частини національного законодавства та практики його застосування, з якої наближення або транспозиція є неможливими або непотрібними;

3) імплементація – процес транспонування актів міжнародного законодавства включаючи створення порядку та процедур їх впровадження (імплементація у вузькому сенсі); цей процес також включає тлумачення, практику застосування, забезпечення дотримання та виконання норм права, які відповідають європейському праву, органами державної влади (імплементація у широкому сенсі); [10, с. 133–137].

4) гармонізація – процес коригування законодавства, наприклад, держав – членів Європейського Союзу на підставі правових актів ЄС, зокрема директив, які мають обов'язкову силу для держав – членів ЄС та вимагають від цих держав приведення їх внутрішнього законодавства у відповідність до положень директив. У даному випадку ми говоримо про внутрішні форми – процеси правової адаптації. [11, с. 29–42].

5) директива – юридично обов'язковий акт, прийнятий компетентним органом ЄС, який належить до вторинного законодавства ЄС і є обов'язковим для кожної держави – члена ЄС, якій він адресований, щодо результату, який має бути досягнутий. Цей акт однак залишає національним органам влади вибір форм та методів імплементації. Деякі директиви є більш загальними, інші – більш детальними. Чим більш загальною є директива, тим більшу свободу тлумачення матиме орган влади, що гармонізує національне законодавство до цієї директиви;

6) регламент – юридично обов'язковий акт, ухвалений компетентними органами Європейського Союзу, що має загальне

застосування та юридичну силу в усій своїй цілісності і прямо застосовується у всіх державах – членах Європейського Союзу. Регламенти видаються лише тоді, коли необхідно доповнити (а не гармонізувати) правовий порядок країн-членів додатковими наднаціональними правовими режимами.

7) рекомендація – правовий акт, який приймається компетентним органом ЄС і належить до вторинного законодавства ЄС та не має обов'язкової сили.

Адаптація національного законодавства до законодавства міжнародних організацій здійснюється уповноваженими органами державної влади шляхом таких управлінських процесів як: планування, координація та контроль. Останні знаходять своє закріплення у національних нормативно-правових актах за допомогою правотворчості. Адаптація є складовою інтеграційних процесів, передумовою гармонізації національного законодавства із законодавством міжнародних організацій. Це планомірний процес, що включає декілька послідовних етапів, на кожному з яких має досягатися певний ступінь відповідності національного законодавства міжнародно-правовим нормам і стандартам.

Проблематика адаптації виборчого законодавства України до виборчого законодавства ЄС, сформувалася в процесі загальної адаптації національної правової системи в цілому та всіх політичних, правових, соціальних, економічних процесів, що становлять її зміст.

Для визначення та розкриття поняття адаптації виборчого законодавства як процесу, доцільно було б звернутися перш за все до етимологічного тлумачення поняття адаптація.

Словник іншомовних слів дає визначення «адаптація», що (від лат. *adaptation, adaptare* – «приспособувати») визначає як процес пристосування будови і функцій до умов існування [9]. Визначення терміна «адаптація», яке наводять автори Великого тлумачного словника сучасної української мови, виглядає як «настроювання системи на умови застосування» або звикання кого-небудь до нового середовища, за нових умов [3]. Дослідники Кристофер Мейер і Стен Девіс, які досліджували процеси еволюції, вважали, що адаптація це еволюційний процес, під час

якого організми або системи змінюють свою структуру і свою поведінку, щоб успішно протистояти впливу навколишнього середовища [7]. Сама ж загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу визначає адаптацію як процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність до «*Acquis communautaire* (*acquis*) – це правова система Європейського Союзу, що включає законодавчі акти Європейського Союзу, (хоча не обмежується ними) що прийняті в рамках європейського співтовариства, спільної зовнішньої політики та політики безпеки і співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ. При цьому державна політика щодо законодавства повинна формуватися як складова частина правової реформи в Україні та спрямовувати на забезпечення єдиних підходів до нормопроекування, обов'язкового врахування вимог законодавства Європейського Союзу під час нормопроекування, підготовки кваліфікованих спеціалістів, створення належних умов для інституціонального, науково-освітнього, нормопроектного, технічного, фінансового забезпечення процесу адаптації законодавства України [12].

Вчені-юристи багатьох галузей права слушно зазначають, що європейська інтеграція України є довгостроковим і стратегічним орієнтиром, термін досягнення якого залежить від комплексу завдань, що виходять далеко за рамки подолання суто правових колізій і адаптації українського законодавства до вимог ЄС. І включають економічні, соціальні та політичні складові [8], [13].

Процес адаптації виборчого законодавства являє собою цілу низку комплексних заходів, які повинні бути здійсненні для приведення у відповідність з міжнародними принципами і стандартами законодавства про вибори. Для прискорення і підвищення ефективності реформування ключовим фактором є підтримка та допомога на міжнародному рівні саме представників ЄС, що може здійснюватися у вигляді спостереження за підготовкою та проведенням виборів, надання незалежної правової оцінки та зауважень Глава місії ENEMO, яка здійснювала офіційне спостереження надав слушні рекомендації для покращен-

ня українського виборчого законодавства, а також зазначив, що місія ЕНМО прагне підтримати ЦВК у напрацюваннях щодо адаптації виборчого законодавства.[2]

Однією із ключових умов поглиблення партнерства України з ЄС є забезпечення ефективності виборчої системи та демократичності процесу підготовки й проведення президентських і парламентських виборів відповідно до міжнародних стандартів демократичних виборів, рекомендацій ОБСЄ та Бюро демократичних інститутів з прав людини. На даний момент існує потреба в активізації та консолідації зусиль органів державної влади, політичних сил та громадянського суспільства щодо продовження реформування виборчого законодавства.

Упродовж останніх років позиція законодавця щодо посилення законодавчого регулювання виборчих процесів змінювалася. Оскільки переважна більшість законопроектів, що вносяться на розгляд Верховної Ради України, подаються народними депутатами з метою підвищення ефективності певних дій, їх оптимізації або вдосконалення механізму реалізації, парламентарі вочевидь дедалі більше відчують нагальну потребу у підвищенні ефективності виборчого законодавства. За останній час до законодавчих актів внесено значну кількість змін та доповнень.

На нашу думку, поліпшити ефективність виборчого законодавства в Україні можна не традиційним шляхом наповнення поточного законодавства окремими нормами, а застосовуючи комплексний підхід, що дасть змогу уніфікувати його положення і привести законодавство у відповідність до світових стандартів та основних демократичних принципів, закріплених у Конституції.

Одним із показників зниження ефективності виборчого законодавства є його постійна модернізація. Насамперед це стосується зміни чисельності персонального складу виборчих комісій різних рівнів, кількості виборчих округів, термінів проходження певних стадій виборчих перегонів та інших чинників. Указані чинники переважно не збігаються, тоді як кількість персональних складів більшості виборчих комісій залишається стабільною. Тобто громадяни – члени виборчих

комісії працюють декілька каденцій поспіль, але за різними правилами, внаслідок чого доволі часто відбувається плутанина, пов'язана, зокрема, із суто людським чинником та через праворозуміння ними тих чи інших норм виборчого законодавства. Розв'язати зазначену проблему можна кількома шляхами: через системне прийняття змін та доповнень до всіх законів про вибори; прийняття відповідних змін до виборчих законів пакетом; використання відсильних норм; уніфікацію положень законопроектів, встановивши чисельні та кількісні показники тощо. У таких випадках основні, зокрема, часові і кількісні положення, ідентичні одне до одного, ставатимуть звичними для учасників виборчих перегонів, виборців і членів комісії, що певною мірою спростить реалізацію положень виборчого законодавства завдяки впровадженню тотожних часових відрізків різних етапів виборчого процесу й основних кількісних показників.

У виборчому законодавстві не міститься достатньо основоутворювальних положень, що давали б чіткі уявлення про характер і порядок укладання документів, які породжують, змінюють або припиняють певні правовідносини. Згадувані в кожному з актів виборчого законодавства поняття «заява», «акт», «протокол» не мають чіткого та однозначного визначення. Немає також єдиних методичних матеріалів, що давали б змогу всім учасникам виборчого процесу – від виборця до голови Центральної виборчої комісії України – мати єдиний підхід до порядку укладання тих чи інших документів. Аналогічна ситуація спостерігається в адміністративних позовах до судів.

На нашу думку, із метою усунення негативних чинників, що перешкоджають виборчому процесу, є доцільним видання Центральною виборчою комісією України єдиних методичних рекомендацій щодо порядку складання, процедури подання та зразків відповідних документів. У разі додаткового видання методичних рекомендацій безпосередньо штабами кандидатів у законодавстві бажано передбачити процедуру взаємного обміну такими матеріалами. Це підвищить рівень довіри до учасників виборчих перегонів та допоможе уникнути певних непорозумінь, зокрема й зазначених вище.

Тому у чинному виборчому законодавстві бажано встановити уніфіковані норми, які передбачали б забезпечення єдиними методичними матеріалами, виготовлення яких покладається на Центральну виборчу комісію, кожного члена виборчої комісії, офіційного представника й спостерігача, а в разі виготовлення таких матеріалів учасниками виборчих перегонів, дозволяти розповсюджувати лише ті, що перевірені Центральною виборчою комісією не лише на відповідність положенням чинного законодавства, а й відсутність у таких матеріалах будь-яких рекомендацій щодо можливих фальсифікацій виборів.

У разі виявлення у методичних матеріалах, що їх роздають деякі кандидати або уповноважені представники, навіть натяків на протиправні заходи, такі дії мають розглядатися як самостійне правопорушення. У разі вчинення особою правопорушення на підставі таких методичних рекомендацій дії розповсюдjuвача мають кваліфікуватися як підбурювання особи до вчинення відповідного правопорушення. За вказаними правопорушеннями бажано посилити адміністративну та кримінальну відповідальність.

Неоднаковим є рівень підготовки членів дільничних та окружних виборчих комісій, що спричиняє виникнення спірних питань, проблемних ситуацій та ускладнює загалом їхню роботу. Грунтовної підготовки осіб, яких уповноважують здійснювати вибори державної влади в країні, хоч як це парадоксально, на державному рівні серйозно не провадять. Політичні партії і особи, котрі претендують на виборні посади, здебільшого розраховують на те, що деякі з них уже отримали цей досвід під час попередніх виборчих перегонів як члени виборчих комісій. Слід нагадати, що виборче законодавство змінюється і набутий досвід на попередніх виборах не завжди стає у нагоді. Тому варто створити та забезпечити належне функціонування постійно діючих курсів, на яких уповноважені особи від політичних партій, громадських організацій та інших зацікавлених осіб мали б можливість упродовж двох тижнів прослухати курс відповідних лекцій. Здійснювати вказані заходи цілком можливо за участю членів Центральної виборчої комісії України, юристів, політтехнологів, представників політичних партій і громадських організацій, які

мають досвід вирішення проблемних питань, що виникають під час проведення виборчих кампаній. У законодавстві бажано закріпити положення про право доступу до участі у виборчих комісіях лише тих осіб, які успішно склали відповідні підсумкові тести і докладно знають порядок організації виборчого процесу.

Щодо вдосконалення законодавства, необхідно також звернути увагу на формування ОВК і ДВК та членів комісій з метою уникнення недобросовісної поведінки з боку політичних партій, яка може загрожувати виборчому процесу. На жаль, чинні положення виборчого закону заохочують певні політичні партії, які всі вже давно називають «технічними», пропонували свої квоти у виборчих комісіях тим чи іншим кандидатам. «Безумовно, ми обурені такою практикою. Вона перетворює виборчі комісії з органів управління виборчим процесом на зброю в руках недобросовісних кандидатів. На мій погляд, ми маємо вже достатньо прикладів для того, щоб законодавці звернули увагу на принципи формування як ОВК, так і ДВК, та змінили підходи до цього питання,» - наголосив М. Охендовський [5].

Висновки. Процес внесення змін до виборчого законодавства та його вдосконалення триває і хоча з часом кількість досягнень зростає, але значна доля проблем не вирішується, навпаки поглиблюється, а також виникають нові. Висновки ОБСЄ свідчать, що нормативно-правова база, зміни у яку вносилися у 2013 і 2014 роках, є загалом достатньою для проведення демократичних виборів, однак не вирішена низка проблем і дані зміни їх не торкнулися.

Спостерігачі ОБСЄ, як і раніше зазначено головою ЦВК, відзначають, що змішана виборча система, на думку багатьох учасників виборчого процесу, залишається недосконалою й уразливою для порушень під час виборчого процесу, але незважаючи на це, а також на високий рівень запитів з боку громадськості, Верховна Рада 7-го скликання так і не провела реформу виборчого законодавства.[4]. Крім цього ОБСЄ рекомендує українській владі зробити працю виборчих комісій більш стабільною, оскільки більше половини членів усіх дільничних ви-

борчих комісій і більша частина окружних виборчих комісій були замінені. В даний час внесені поправки до виборчого закону не врахували деякі недоліки, тому необхідно консолідувати зусилля з реформування законодавства за участі всіх зацікавлених сторін.

Багато зауважень і рекомендацій щодо вдосконалення законодавства про вибори було зазначено главою Місії ENEMO, яка спостерігала за позачерговими парламентськими виборами в Україні 26 жовтня 2014 року.

Перш за все необхідно гармонізувати виборче законодавство шляхом кодифікації існуючих нормативних актів для усунення невідповідностей і лазівок у законах. На думку ENEMO існує також потреба відкритої і широкої дискусії з питання проведення виборчої реформи за участю багатьох сторін, у тому числі громадянського суспільства. Для вдосконалення виборчого законодавства необхідно також переглянути повноваження Центральної виборчої комісії в частині можливості не встановлювати результати виборів в округах, де існують обґрунтовані підозри у фальсифікації або шахрайстві.

Список використаних джерел:

1. Бахирин А. Б. Большой юридический энциклопедический словарь / Бахирин А. Б. — М. : Книжный мир, 2002. — 720 с.
2. Великий тлумачний словник сучасно української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел . — К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. — 1736 с.
3. До питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу / [від редакційної колегії журналу «Правова інформатика»] // Правова інформатика. — 2004. - № 2. — 58–63.
4. ENEMO прагне допомогти Україні вдосконалити виборче законодавство // Вісник Центральної Виборчої Комісії. — № 2 (32). — Грудень 2015. — С. 9.
5. Костицький В. В. Проблеми європейської інтеграції України / В. В. Костицький // Малий і середній бізнес (право, держава, економіка). — 2007 — № 1. — С. 4–15.
6. Куц М. О. Про особливості тлумачення терміна «імплементация» // Часопис Київського університету права. — 2010. — № 2. — С. 133–137.
7. Мейер Крістофер. Живая организация: Компания как живой организм: Грядущая конвергенция информатики, нанотехнологии, биологии и бизнеса / Мейер Крістофер, Стэн Девис. Читайте Кристофер Мейер, Стэн Дэвис — М.: «Добрая книга», 2007. — 368 с.

8. Охендовський М. «Минулі вибори стали впевненим кроком на непростому шляху до Європи». //Вісник Центральної Виборчої Комісії. – № 3(30). – Грудень 2014. – С. 6–7.
9. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1629-15/>
10. Реформування українського виборчого законодавства//Вісник Центральної Виборчої Комісії. – № 3(30). – Грудень 2014. – С. 10–11.
11. Семиченко В. А. Психология деятельности.-К.: Издатель Ешке А. Н., 2002. – 248 с.
12. Словарь иностранных слов. – 18-е изд. – М.: Рус. яз., 1989 г., – 624 с.
13. Яковюк І. Адаптація і гармонізація законодавства в умовах інтеграції: проблеми співвідношення / І. Яковюк // Вісник Академії правових наук України. – 2012. – № 4. – С. 29–42.

Т. В. Стешенко, С. В. Болдирев

**Адаптация избирательного законодательства Украины
к избирательному законодательству Европейского Союза:
состояние, проблемы и перспективы.**

В статье проанализировано состояние нормативно правового и организационного обеспечения реализации адаптации избирательного законодательства, изобретены основные недостатки процедуры проведения адаптации в Украине, предложены подходы для содействия этому процессу со стороны органов государственной власти и пути их устранения. Раскрыто понятие «правовая адаптация», ее содержание. Определены основные направления последующего проведения адаптации избирательного законодательства.

Ключевые слова: правовая адаптація, адаптація избирательного законодательства Украины, выборы, законодательство ЕС.

T. V. Stetshenko, S. V. Boldyryev

**Adaptation of the electoral legislation of Ukraine to the electoral legislation
of the European Union: situation, problems and prospects**

The situation of normative and legal and organizational support for the implementation of the adaptation of electoral legislation has been analyzed, the main shortcomings of the procedure of realization of adaptation in Ukraine have been identified, the approaches to facilitate this process by the state authorities

and ways of their elimination have been proposed in the article. The concept of "legal adaptation", its content has been discovered. The main directions of the further realization of adaptation of the electoral legislation have been determined.

Adaptation of national legislation to the legislation of international organizations is carried out by the authorized bodies of state power through such administrative processes as: planning, coordination and control. The latter find their consolidation in the national legal acts through the lawmaking. Adaptation is an integral part of integration processes, a prerequisite for the harmonization of national legislation with the legislation of international organizations. This is a systematic process that involves several successive stages, each of which should achieve a degree of compliance with national legal rules and standards.

The problem of adaptation of the electoral legislation of Ukraine to the electoral legislation of the EU has been formed in the process of general adaptation of the national legal system as a whole and all political, legal, social, and economic processes that make up its content. The process of adaptation of electoral legislation is a whole series of complex measures that should be implemented to argumentation with international principles and standards of electoral legislation.

A key factor in acceleration and improvement of the effectiveness of reform is the support and assistance at the international level of the EU's representatives, which can be carried out in the form of monitoring of the preparation and conduct of elections, granting of an independent legal assessment and comments by the head of the ENEMO mission, who provided official guidance with appropriate recommendations for improvement of Ukrainian electoral legislation, and also noted that the ENEMO mission aims to support the CEC in the process of adaptation of electoral legislation.

First of all, it is necessary to harmonize the electoral legislation by codification of the existing regulations to eliminate inconsistencies and loopholes in the laws. In ENEMO's view, there is also the need for an open and broad debate on the issue of electoral reform with the participation of many parties, including civil society.

In order to improve the electoral legislation, it is also necessary to review the powers of the Central Electoral Commission as regards the possibility of failing to establish electoral results in districts where there is a reasonable suspicion of falsification or fraud. The starting points, based on existing legislative rules and financial statements, is the lack of control and penal system in case of non-compliance with legislative rules.

Key words: *legal adaptation, adaptation of electoral legislation of Ukraine, elections, EU legislation.*